

Leon Pińczak

ORCID 0000-0002-4059-1664

Fotografia wojny rosyjsko-ukraińskiej: czwarty wojenny rok – karuzela w dyplomatycznym cyrku

W 2025 r. narastające wcześniej tendencje, które świadczyły o postępującej erozji dotychczasowych reguł życia międzynarodowego, uległy wyraźnej krystalizacji, przekształcając się w trwałe uwarunkowania funkcjonowania systemu międzynarodowego. Okres ten można interpretować jako fazę przejściową między schyłkiem ładu pozimnowojennego a wciąż nieukształtowanym modelem porządku globalnego, który zdeterminuje dynamikę nadchodzących dekad. Dominujące procesy wskazują na strukturalny i w znacznej mierze nieodwracalny charakter tych przemian¹. Zmiany te oddziaływały bezpośrednio na przebieg wojny w Ukrainie, modyfikując jej dynamikę oraz kontekst strategiczny. Kluczowym czynnikiem kształtującym środowisko bezpieczeństwa była radykalna redefinicja polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych. W 2025 r. Waszyngton przyczynił się do wzrostu globalnej niestabilności, nie przedstawiając jednocześnie spójnej i instytucjonalnie zakotwiczonej alternatywy dla dotychczasowej architektury zarządzania międzynarodowego². W konsekwencji zwiększyła się niepewność strategiczna oraz ryzyko bezpieczeństwa dla szeregu państw europejskich, w tym Ukrainy. Administracja Donalda Trumpa zdystansowała się od modelu liberalnego internacjonalizmu, proponując wizję ładu opartego na delimitacji stref wpływów. W ujęciu tym Stany Zjednoczone, Chiny i Rosja dążą do ograniczenia ewentualnej konfrontacji na rzecz **wzajemnego uznania obszarów dominacji i wyłącznych stref interesów**. W tej logice Ukraina nie stanowi celu strategicznego samego w sobie, lecz pozostaje elementem wzajemnych

¹ Wśród nich można wymienić m.in. skłonność państw do protekcjonizmu, rosnącą nieufność wobec sojuszy, odwrót od globalizacji, erozję znaczenia instytucji międzynarodowych i ich wpływu na praktykę polityczną czy wreszcie głęboki kryzys w relacjach euroatlantyckich.

² Rada Pokoju, powołana przez USA, nie spotkała się z większym zainteresowaniem ze strony społeczności międzynarodowej. Według stanu na początek lutego 2026 r. zrzeszała ona takie państwa jak Białoruś, Salwador czy Mongolia. Próbę stworzenia alternatywnej wobec ONZ struktury należy więc ocenić jako nieudaną.

targów. Ewentualne uznanie rosyjskich „czerwonych linii” przez administrację amerykańską oznaczałoby realizację jednego z kluczowych celów polityki zagranicznej Moskwy – dopuszczenie do swoistego **dyktatoratu mocarstw współdecydujących o kształcie porządku międzynarodowego**. Próba stabilizowania systemu międzynarodowego poprzez podział stref wpływów, kosztem podmiotowości mniejszych państw, pomija jednak zasadniczą lekcję nowoczesnej myśli politycznej: stabilizacja oparta na wykluczeniu generuje **strukturalną niestabilność, a nie trwałą pokój**.

W tym ujęciu trwająca próba zakończenia wojny w Ukrainie może zostać odczytana nie jako definitywne zamknięcie ery konfliktów w Europie, lecz jako potencjalny punkt wyjścia do odbudowy rosyjskiej strefy wpływów w Europie Wschodniej i Środkowej, obejmującej również państwa bałtyckie i Polskę. Ceną legitymizacji interesów Moskwy w tzw. bliskiej zagranicy miałyby być ograniczenie jej współpracy z Pekinem oraz unikanie kolizji z interesami amerykańskimi. Jednocześnie realizacja koncepcji „globalnej większości”, promowanej przez Rosję od 2022 r., wiąże się z ryzykiem strukturalnej zależności³. Odmowa wpisania się w nowy układ mogłaby skutkować izolacją lub eskalacją w stosunkach z głównymi ośrodkami siły. Dla Europy zaś koniec epoki „amerykańskiego altruizmu” oznacza konieczność zasadniczej rewizji relacji transatlantycznych: albo przyspieszoną militaryzację i uzyskanie statusu dojrzałego bytu geostrategicznego, albo akceptację trwałej zależności i przekształcenie się w subsydiowany i rozdrobniony protektorat Stanów Zjednoczonych. W tej konfiguracji położenie Ukrainy pozostaje najbardziej wrażliwe. Znajdując się w **epicentrum geopolitycznego pęknięcia**, może stać się elementem „koncertu stabilizacyjnego” między mocarstwami. W rezultacie wojna w Ukrainie przestaje być konfliktem o charakterze regionalnym, a staje się precedensem przebudowy dotychczasowego porządku międzynarodowego, przyspieszanym przez działania administracji amerykańskiej w 2025 r.

Fotografia pola bitwy

13 stycznia 2026 r. przekroczona została symboliczna cezura: nazywana w Rosji „specjalną operacją wojskową” pełnowymiarowa inwazja na Ukrainę zrównała się pod względem liczby dni z okresem tzw. Wielkiej Wojny Ojczyźnianej – kluczowego mitu założycielskiego współczesnej Rosji⁴. W ciągu 1418 dni

³ Co interesujące, pomimo stanowczego powtarzania przez rosyjską dyplomację formułek o „globalnej większości” właściwie żaden z jej partnerów nie używa tożsamesgo pojęcia w oficjalnym dyskursie. Zob. N. Silajew, „Граждане мирового большинства”, Instytut Studiów Międzynarodowych Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rosji, 2024, <https://cyberleninka.ru/article/n/grazhdane-mirovogo-bolshinstva> (dostęp: 28.01.2026).

⁴ W historiografii rosyjskiej okres ten liczony jest od napaści III Rzeszy na Związek Sowiecki, z pominięciem wcześniejszego paktu Ribbentrop-Mołotow, który współczesna rosyjska narracja oficjalna przedstawia jako „odповідь na zdradziecką politykę Francji i Wielkiej Brytanii”.

Armia Czerwona przeszła drogę od Moskwy do Berlina, torując ZSRR drogę do statusu jednego z dwóch globalnych centrów siły na kolejne cztery dekadę. Tymczasem trwająca ponad 1418 dni wojna Rosji przeciwko Ukrainie – w wymiarze strategicznym także przeciwko Zachodowi – przyniosła postępy terytorialne **nieprzekraczające 15 km** – mierzone względem stanu z 23 lutego 2022 r. na niektórych odcinkach frontu. Próba zasadniczej rewizji porządku europejskiego przez podporządkowanie Ukrainy stała się **najdłuższą wojną Rosji** od czasu interwencji w Afganistanie oraz **najkrwawszym konfliktem z jej udziałem** od zakończenia II wojny światowej. Doprowadziła do głębokiej degradacji rosyjskich wojsk lądowych, poważnych strat w lotnictwie taktycznym, istotnego uszczerbku w potencjale sił powietrznych dalekiego zasięgu oraz znaczącego osłabienia Floty Czarnomorskiej. W wymiarze terytorialnym przyniosła zdobycie setek miejscowości, w przeważającej mierze zrównanych z ziemią. Niezależnie od intensywności rosyjskiej narracji propagandowej – oddziałującej także na część „antysystemowej” opinii publicznej w państwach Zachodu – trudno wskazać w najnowszej historii przykład operacji o tak ograniczonych efektach w relacji do poniesionych kosztów, nawet jeśli konsekwentnie określa się ją mianem „specjalnej”.

Na początku 2026 r. sytuację na froncie należy określić jako **impas strategiczny**. Utrzymujące się nasilenie działań bojowych, aczkolwiek przypominające „dzień świstaka”, czyni z wojny w Ukrainie **najbardziej intensywny konflikt konwencjonalny w Europie od 1945 r.**⁵ Konflikt zachowuje charakter totalny, obejmując nie tylko klasyczne domeny militarne, lecz także wymiar kulturowy, poznawczy, aksjologiczny i informacyjno-psychologiczny. Wzajemnie wykluczające się narracje systematycznie deformują obraz sytuacji – od kondycji gospodarki po morale – utrudniając rekonstrukcję rzeczywistego przebiegu działań zbrojnych.

Epicentrum czwartej kampanii pozostawał **region Donbasu**. Wojska rosyjskie przeprowadziły w 2025 r. ponad 61 tys. szturmów wzdłuż całej linii frontu; blisko 70% z nich przypadło na obwód doniecki, z których ponad 32% – na kierunek pokrowski⁶. Najcięższe walki koncentrowały się wokół Pokrowska, Kurachowego, Torecka, Konstantynówki, Łymanu i Siewierska. W ujęciu terytorialnym siły rosyjskie zajęły w 2025 r. ponad 4,3 tys. km² ukraińskiego

Zob. „О «пакте Молотова-Риббентропа»”, Departament Historyczno-Dokumentacyjny Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rosji, https://idd.mid.ru/informational_materials/o-pakte-molotova-ribbentropa/ (dostęp: 2.02.2026).

⁵ Zob. przemówienie prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskiego wygłoszone podczas Światowego Forum Ekonomicznego w Davos: „Davos 2026: Special address by Volodymyr Zelenskyy, President of Ukraine”, 23 stycznia 2026 r., <https://www.weforum.org/stories/2026/01/davos-2026-special-address-volodymyr-zelenskyy-president-of-ukraine/> (dostęp: 3.02.2026).

⁶ Na podstawie informacji publikowanych przez współpracujący z ukraińskim Ministerstwem Obrony serwis analityczny DeepState, który co miesiąc przedstawia szczegółowe dane dotyczące przebiegu walk.

terytorium – głównie w Donbasie, lecz także na pograniczu obwodów sumskiego, charkowskiego, dniepropetrowskiego i zaporoskiego. Z operacyjnego punktu widzenia rok 2025 **oznaczał dla Ukrainy utratę części kluczowych punktów obrony** w Donbasie – w tym Siewierska i Kurachowego – z jednoczesnym powstrzymaniem rosyjskich prób przełamania pod Kupiańskiem oraz na kierunku charkowskim. Szczególnie krytyczna sytuacja utrzymywała się pod Pokrowskiem, gdzie latem doszło do przełamania w rejonie Dobropilla (ostatecznie zlikwidowanego przez stronę ukraińską), a jesienią walki przeniosły się bezpośrednio na ulice Pokrowska. Na południu, w rejonie Hulajpola, linia frontu uległa destabilizacji pod koniec roku, natomiast na kierunku chersońskim nie odnotowano poważniejszych zmian. Istotnym elementem kampanii była **jakościowa transformacja środowiska operacyjnego**. Wojna w coraz większym stopniu przybrała charakter konfliktu zdominowanego przez systemy bezzałogowe. Na aktywnych odcinkach frontu powstały wielokilometrowe strefy obserwacji i rażenia („kill zones”), kontrolowane przez drony rozpoznawczo-uderzeniowe⁷. Klasyczne pojęcie zwartej linii frontu uległo erozji – kontrola nad terenem miała często charakter punktowy, a **fizyczna obecność wojsk ograniczała się do niewielkich pododdziałów piechoty**. Upowszechnienie dronów światłowodowych, odpornych na zakłócenia radioelektroniczne, oraz rozwój zautomatyzowanej logistyki, w tym naziemnych robotów transportowych, zasadniczo zmieniły obraz działań bojowych.

Z końcem roku **żadna ze stron nie zrealizowała swoich celów strategicznych**. Rosja nie obaliła władz w Kijowie ani nie ustanowiła lojalnego wobec siebie reżimu, nie przejęła pełnej kontroli nad południowymi i wschodnimi regionami Ukrainy w formule „Noworosji” ani nie doprowadziła do wyparcia USA i NATO z przestrzeni postsowieckiej. Ukraina nie odzyskała kontroli nad okupowanymi terytoriami ani nie przywróciła granic z 1991 r., co w praktyce oznaczało odejście od maksymalistycznych celów i myślenia życzeniowego na rzecz koncepcji „pokoju wzdłuż linii frontu”. W rezultacie konflikt wszedł w dojrzałą fazę wojny na wyniszczenie, w której **zmiany terytorialne nie stwarzały ryzyka strategicznej porażki** żadnej ze stron. Osiał działań stało się systematyczne niszczenie potencjału przeciwnika – nie tyle w wymiarze militarnym, ile przede wszystkim gospodarczym, energetycznym i logistycznym – oraz redukcja jego zasobów ludzkich. Priorytetem przestało być szybkie przełamanie frontu; dominującą logiką stała się **długotrwała degradacja zdolności przeciwnika** do prowadzenia wojny.

⁷ Według ukraińskich analityków monitorujących przebieg działań bojowych udział zabitych w ogólnej liczbie strat osobowych armii rosyjskiej wzrósł w 2025 r. do ok. 56%, podczas gdy wcześniej utrzymywał się na poziomie ok. 25% (relacja 1:3 wobec rannych). Tendencję tę łączy się z rosnącą skalą użycia bezzałogowych systemów uderzeniowych oraz utrudnieniami w ewakuacji rannych, co przekłada się na zwiększenie odsetka strat bezpowrotnych.

Przegląd: wymiar wojskowy

Rok 2025 przyniósł zasadnicze zmiany w systemie finansowania pomocy wojskowej dla Ukrainy. Pogłębiający się kryzys ładu międzynarodowego skłonił państwa europejskie do rewizji percepcji ryzyka: konflikt przestał być traktowany jako incydent regionalny, a zaczęto go uznawać za wyzwanie o charakterze egzystencjalnym, podważające dotychczasowy model bezpieczeństwa i dobrobytu. Towarzyszyło temu zaostrenie retoryki politycznej, przygotowującej społeczeństwa europejskie na scenariusz bezpośredniej konfrontacji zbrojnej. W drugiej połowie roku administracja Donalda Trumpa zażądała, aby dostawy systemów obrony powietrznej oraz amunicji, dotąd finansowane przez Stany Zjednoczone, były w pełni pokrywane przez europejskich sojuszników. W konsekwencji **Europa przejęła główny ciężar finansowy** i w znacznym stopniu także organizacyjny wsparcia Ukrainy. Jednocześnie państwa europejskie nie zdecydowały się na wykorzystanie zamrożonych rosyjskich aktywów jako bezpośredniego źródła finansowania, obawiając się eskalacji oraz precedensowych konsekwencji prawnych. Po długotrwałych negocjacjach uzgodniono emisję euroobligacji przeznaczonych na wsparcie wojskowe Ukrainy oraz uruchomiono inicjatywę PURL, umożliwiającą zakup amerykańskiego uzbrojenia i sprzętu z zasobów USA na potrzeby Sił Zbrojnych Ukrainy. Mimo wzrostu znaczenia Europy nie doszło jednak do pełnego „przekazania przywództwa”. Stany Zjednoczone pozostały kluczowym koordynatorem pomocy za pośrednictwem struktur Security Assistance Group-Ukraine (SAG-U) w Wiesbaden oraz dostawcą unikatowych zdolności wywiadowczych i technologicznych, których Europa nie jest w stanie w krótkim czasie zastąpić⁸. W 2025 r., pomimo okresowych napięć politycznych i reorganizacji łańcuchów logistycznych, dostawy uzbrojenia **osiągnęły rekordowy poziom**⁹.

Pod koniec 2025 r. prezydent Federacji Rosyjskiej Władimir Putin nakazał rozszerzenie tzw. strefy buforowej na terytorium Ukrainy, co w rosyjskiej narracji należy interpretować jako zapowiedź kontynuacji działań ofensywnych. O ile wcześniejsze roszczenia Moskwy zostały jednoznacznie zdefiniowane wobec Krymu oraz formalnie anektowanych obwodów: donieckiego, ługańskiego, zaporoskiego i chersońskiego, o tyle w 2025 r. wprowadzono nową

⁸ Według gen. Kyryła Budanowa, dotychczasowego szefa głównego zarządu wywiadu wojskowego, a od grudnia 2025 r. szefa Biura Prezydenta Ukrainy, Ukraina pozostaje krytycznie uzależniona od Stanów Zjednoczonych w zakresie zobrazowania satelitarnego, łączności radiolokacyjnej i optycznej oraz systemów wczesnego ostrzegania przed zagrożeniem balistycznym. Zob. streszczenie wystąpienia gen. Budanowa w formule Chatham House: S. Koszkinsa, „Kyrylo Budanov: ‘We destroyed our own mobilisation ourselves. No matter what anyone may claim to the contrary, we destroyed it’”, LB, 19 grudnia 2025 r., https://en.lb.ua/news/2025/12/19/37274_kyrylo_budanov_destroyed_our_own.html (dostęp: 4.02.2026).

⁹ W 2025 r. Ukraina otrzymała 52 mld USD pomocy finansowej (ok. 25% więcej niż w 2024 i 2023 r.) oraz 45 mld USD wsparcia wojskowego (blisko 30% więcej niż rok wcześniej).

kategorię żądań – nieprecyzyjną w sensie prawnym, lecz realną w wymiarze operacyjnym. Koncepcja „strefy buforowej” umożliwia Kremlowi elastyczne redefiniowanie zakresu roszczeń terytorialnych bez wskazywania konkretnych granic administracyjnych, a jednocześnie stanowi instrument presji polityczno-wojskowej. W praktyce tworzy to przestrzeń do stopniowego poszerzania kontroli wzdłuż linii frontu pod pretekstem zapewnienia „bezpieczeństwa” terytorium Federacji Rosyjskiej, przy zachowaniu niejednoznaczności, która zwiększa pole manewru na polu dyplomatycznym. Jednocześnie Rosja kieruje na wojnę przeciwko Ukrainie zasoby o skali porównywalnej z wieloletnimi budżetami kluczowych sektorów cywilnych. W 2025 r. rosyjskie Ministerstwo Obrony po raz pierwszy ujawniło wydatki budżetowe „bezpośrednio związane ze specjalną operacją wojskową”, co można interpretować jako formalne potwierdzenie **konsolidacji gospodarki i finansów publicznych wokół celów militarnych**¹⁰.

Przegląd: mobilizacja

W czwartym roku pełnowymiarowej wojny utrzymanie adekwatnych zdolności osobowych Sił Obrony Ukrainy stało się jednym z kluczowych **wyzwań o charakterze egzystencjalnym**. W warunkach wysokich strat – od początku wojny mogą one sięgać ok. 500 tys. żołnierzy, w tym ponad 100 tys. zabitych¹¹; po stronie rosyjskiej liczba potwierdzonych imiennie poległych przekroczyła 158 tys., natomiast szacunki wskazują, że całkowita liczba zabitych może sięgać nawet ok. 375 tys. – presja na system mobilizacyjny uległa trwałemu zwiększeniu¹². W sferze mobilizacji nałożyły się na siebie kryzysy społeczne, informacyjne i zarządcze, tworząc układ wzajemnie wzmacniających się napięć. Spadek potencjału mobilizacyjnego – przejawiający się zarówno w rozwoju korupcyjnych mechanizmów unikania poboru, jak i we wzroście liczby przypadków samowolnego opuszczania jednostek – zaczął być postrzegany jako „realne zagrożenie dla istnienia państwa”¹³. Niespójna komunikacja władz w sprawie mobilizacji doprowadziła do powstania **niebezpiecznej anomalii społecznej**:

¹⁰ Wydatki Federacji Rosyjskiej na wojnę przeciwko Ukrainie w 2025 r. oszacowano na 11,1 bln rubli (ok. 137 mld USD), co odpowiada ok. 5,1% PKB i stanowi ok. 24 rocznych budżetów Federacji Rosyjskiej na szkolnictwo wyższe lub ok. 22 – na ochronę zdrowia. Ukraina natomiast przeznaczyła w 2025 r. na cele obronne równowartość ok. 31% PKB.

¹¹ W lutym 2026 r. Wołodymyr Zelenski podał liczbę 55 tys. poległych żołnierzy; dane potwierdzone wizualnie lub źródłowo wskazują jednak na ok. 90 tys. zabitych oraz 90 tys. zaginionych. Zob. UALosses, „Ukraine’s losses in the war”, <https://ualosses.org/en/soldiers/> (dostęp: 7.02.2026).

¹² Zob. interaktywną mapę poległych rosyjskich żołnierzy: „Full named list of verified losses”, <https://200.zona.media/> (dostęp: 7.02.2026).

¹³ Zmianą w porównaniu z poprzednimi latami jest przyznanie przez stronę ukraińską, że za porażkę kampanii medialnej dotyczącej mobilizacji odpowiadają władze, a nie zewnętrzna ingerencja (ibidem).

symbolicznej heroizacji osób uchylających się od służby i równoczesnej erozji prestiżu służby wojskowej¹⁴. W tym samym czasie Siły Zbrojne Ukrainy stały się największym pracodawcą w kraju – chroniczne deficyty kadrowe są częściowo kompensowane przez rosnącą aktywność kobiet. Jednocześnie przyjęta w 2025 r. reforma umożliwiająca wyjazdy mężczyzn w wieku 18–22 lat, obliczona na złagodzenie wizerunku władz centralnych, przyczyniła się do zwiększonej emigracji tej grupy i dalszego uszczuplenia potencjalnych zasobów mobilizacyjnych¹⁵. Tempo mobilizacji po obu stronach ustabilizowało się w 2025 r. na poziomie charakterystycznym dla długotrwałych konfliktów o wysokiej intensywności – ok. 30–35 tys. wcielanych miesięcznie. W logice wojny na wyniszczenie przymusowe praktyki mobilizacyjne w Ukrainie (tzw. busyfikacja) należy interpretować jako wskaźnik rzeczywistej skali strat osobowych oraz symptom stopniowego wyczerpywania rezerw ludzkich. Brak działań o porównywalnej skali w Federacji Rosyjskiej może z kolei świadczyć o relatywnej skuteczności rosyjskiego modelu mobilizacyjnego, opartego na rozproszeniu kosztów społecznych i finansowych. Oba państwa stosują odmienne mechanizmy uzupełniania stanów osobowych, częściowo angażując również cudzoziemców. Ukraina koncentruje się na cyfryzacji procedur mobilizacyjnych i utrzymaniu bieżącego tempa poboru; prezydent Wołodymyr Zełenski podkreśla, że decydujące znaczenie ma „nie liczba ludzi, lecz broń i technologie, pieniądze oraz presja”. Rosja opiera swój system na całorocznym poborze oraz naborze kontraktowych „obrońców ojczyzny”, budując wyraźny kontrast ideologiczny wobec ukraińskich praktyk przymusowych.

W 2025 r. obie strony konsekwentnie wykorzystywały **bodźce finansowe jako narzędzie rekrutacyjne**. Miesięczne uposażenia żołnierzy w Ukrainie i Rosji faktycznie się zrównały, znacząco przekraczając średnie wynagrodzenia w sektorze cywilnym. Federacja Rosyjska zachowała jednak przewagę dzięki rekordowo wysokim jednorazowym premiom za podpisanie kontraktu. Wprowadzenie przez Ukrainę bonusów dla osób w wieku 18–24 lata w kontraktach rocznych było próbą ograniczenia tej dysproporcji. Choć ukraińskie świadczenia dla uczestników działań zbrojnych formalnie należą do najwyższych na świecie, przejście w 2025 r. na system wypłat ratałnych – wymuszone deficytem budżetowym – osłabiło ich natychmiastową atrakcyjność. W Rosji dominujący model wypłat jednorazowych nadaje wynagrodzeniu charakter „kapitału początkowego” dla rodzin, wzmacniając jego funkcję motywacyjną i propagandową.

¹⁴ Może to sygnalizować osiągnięcie moralnego progu oraz pojawienie się społecznego zapotrzebowania na humanizację wojny – kiedy indywidualne prawo człowieka do życia zaczyna dominować nad kolektywnie rozumianym obowiązkiem obrony ojczyzny.

¹⁵ W ciągu trzech miesięcy od wejścia ustawy w życie Ukrainę bezpowrotnie opuściło ok. 78 tys. młodych mężczyzn; od początku wojny z kraju legalnie wyjechało ok. 470 tys. mężczyzn, a co najmniej 70 tys. – nielegalnie.

Przegląd: technologie

Ukraiński przemysł obronny w trakcie wojny przeszedł głęboką transformację – od modelu zdominowanego przez podmioty państwowe do **elastycznego ekosystemu** obejmującego setki firm prywatnych, zdecentralizowaną produkcję oraz bezpośrednie sprzężenie zwrotne między wojskiem a inżynierami. Pozwoliło to zwiększyć zdolności obronne państwa i ograniczyć zależność od rytmiczności dostaw z Zachodu. Najdynamiczniej rozwijała się produkcja dronów, systemów zrobotyzowanych, środków walki radioelektronicznej, oprogramowania, a także artylerii, pojazdów opancerzonych i amunicji. Choć Kijów nadal opiera się na partnerach zachodnich w zakresie systemów obrony powietrznej, stał się pionierem w stosowaniu kosztowo efektywnych metod przeciwdziałania rosyjskim bezzałogowcom uderzeniowym¹⁶. W 2025 r. program raketowy Ukrainy **wyказаł przejście od pojedynczych prototypów do produkcji seryjnej** i bojowego użycia nowych systemów¹⁷. Mimo utrzymujących się wyzwań technologicznych Ukraina stworzyła własną linię uzbrojenia dalekiego zasięgu, co umożliwiło dokonywanie uderzeń w głąb Federacji Rosyjskiej niezależnie od politycznych ograniczeń dotyczących użycia systemów zachodnich. Program ten był wspierany inwestycjami zewnętrznymi, m.in. w tzw. formule duńskiej, zakładającej bezpośrednie inwestycje w ukraińskie przedsiębiorstwa. W 2025 r. krajowy przemysł zapewniał ok. **60% uzbrojenia i sprzętu wykorzystywanego przez Siły Zbrojne Ukrainy**, przy czym moce produkcyjne przewyższały możliwości finansowe państwa w zakresie ich pełnego wykorzystania¹⁸.

Obecnie ukraińscy producenci oferują partnerom europejskim zautomatyzowane systemy oraz środki przeciwdziałania dronom, a także szeroką gamę produktów podwójnego zastosowania. Ukraina stała się globalnym

¹⁶ Koszt drona interceptora z modulem sztucznej inteligencji wynosi ok. 2500–3000 USD, podczas gdy rosyjski dron typu Shahed/Gierah kosztuje ok. 50 tys. USD. Rozwój technologii tanich dronów stworzył Ukrainie możliwość przejścia od roli odbiorcy wsparcia do roli podmiotu oferującego konkretne zdolności w zakresie bezpieczeństwa. Potencjał ten został wykorzystany w kontekście wojny z Iranem w lutym 2026 r., kiedy państwa Zatoki Perskiej, narażone na ataki bezzałogowców, stały się naturalnym odbiorcą ukraińskich rozwiązań. W takim ujęciu aktywność dyplomatyczna Kijowa, w tym wysłanie ok. 200 specjalistów w zakresie obrony przeciwdronowej do regionu, wpisuje się w szerszą próbę redefinicji pozycji Ukrainy jako dostawcy bezpieczeństwa oraz budowy nowych, funkcjonalnych partnerstw w sferze *defence tech*.

¹⁷ W 2025 r. Wołodimir Zelenski publicznie zadeklarował cel wyprodukowania 3000 pocisków manewrujących; według dostępnych ocen plan ten okazał się nierealistyczny. Według stanu na czerwiec 2025 r. roczny plan programu raketowego zrealizowano w 47%. W czwartym roku wojny zadebiutowały m.in. pociski manewrujące Flamingo, natomiast strategicznym celem ukraińskiego przemysłu zbrojeniowego na 2026 r. pozostaje opracowanie własnej rakiety balistycznej.

¹⁸ W lutym Kijów poinformował o zamiarze otwarcia w 2026 r. dziesięciu przedstawicielstw eksportowych w państwach europejskich, co ma umożliwić pozyskanie dodatkowych środków na obronność, a jednocześnie wzmocnić potencjał dronowy państw partnerskich.

hubem *defence tech*, w którym cykl od opracowania koncepcji po testy bojowe i wdrożenie technologii na froncie należy do najszybszych na świecie. Dla firm zagranicznych uruchomiono platformę „Test in Ukraine”, umożliwiającą weryfikację nowych rozwiązań w warunkach realnych działań bojowych. Główne koncerny zachodnie, takie jak Rheinmetall czy Baykar, otworzyły w Ukrainie centra badawczo-rozwojowe i zakłady produkcyjne, integrując ukraińskie doświadczenia z walki z technologicznie zaawansowanym przeciwnikiem w projektowaniu przyszłych systemów uzbrojenia. Ukraińskie rozwiązania w dziedzinie walki radioelektronicznej oraz „inteligentnych” dronów stały się punktem odniesienia dla armii państw NATO w planowaniu konfliktów przyszłości. Równolegle Ukraina rozwija koncepcję państwa cyfrowego o charakterze humanocentrycznym, w którym algorytmy i platformy cyfrowe – takie jak Dija (odpowiednik polskiego mObywatela) – stanowią fundament zarządzania publicznego. W warunkach wojny doświadczenia związane z funkcjonowaniem Diji stały się globalnym przykładem skutecznej cyfryzacji usług publicznych. Pomimo ciągłych ataków na infrastrukturę, przerw w dostawach energii oraz uszkodzeń sieci państwo utrzymuje zdolność adaptacji i rozwoju technologicznego. Równolegle rozwinięto sieć kursów oraz programów certyfikacyjnych, łączących szkolenia w zakresie technologii, obsługi dronów, podstaw taktyki i bezpieczeństwa. Reforma edukacyjna, wprowadzająca od 2027 r. przedmiot szkolny „obrona Ukrainy”, ma objąć nauczanie technologii bezzałogowych i kompetencji obronnych, wpisując przygotowanie techniczne w system kształcenia młodzieży.

Przegląd: polityka wewnętrzna

Pełnowymiarowa wojna przyspieszyła głęboką transformację systemu politycznego Ukrainy. W 2025 r. skumulowały się **symptomy długotrwałego kryzysu systemowego** – obejmujące elity polityczne, mechanizmy zarządzania i kondycję instytucji publicznych – ujawniając strukturalne słabości modelu państwowości ukształtowanego po 1991 r. Doprowadziło to do pierwszego poważnego kryzysu politycznego w warunkach wojennych. Jego źródła tkwią w wieloletniej reprodukcji modelu klanowo-oligarchicznego, w którym **instytucje państwowe pełniły funkcję redystrybucji zasobów, a nie stabilnego fundamentu ładu publicznego**. W warunkach przedłużającej się wojny i wysokiej niepewności strategicznej ujawniły się ograniczenia ukraińskiej podmiotowości. Państwo stało się przestrzenią intensywnego testowania uzbrojenia i technologii pochodzących z różnych krajów, funkcjonując jako operacyjny poligon dla nowoczesnych rozwiązań wojskowych. Choć Ukraina generuje unikatowe doświadczenie bojowe i eksportuje *know-how* w zakresie zastosowań taktycznych, to kluczowe komponenty rozwoju technologicznego – finansowanie, zarządzanie programami, prawa własności intelektualnej – nadal są w znacznym stopniu kontrolowane przez aktorów zewnętrznych.

Konfiguracja ta wzmacnia zdolności operacyjne, lecz **nie przekłada się wprost na autonomię strategiczną**.

W 2025 r. Ukraina nie przedstawiła spójnej koncepcji zakończenia wojny, obejmującej realistyczny model negocjacji z Rosją. W praktyce funkcje mediacyjne przejęli aktorzy zewnętrzni, przede wszystkim Stany Zjednoczone, co zwiększyło zależność Kijowa od zewnętrznych formatów i warunków wsparcia. Równolegle rok ten unaoczniał trwałość i **wielopoziomowy charakter problemu korupcji**. Ujawnienie przez instytucje antykorupcyjne złożonych, hierarchicznych struktur drenujących zasoby państwa w kluczowym sektorze energetycznym wywołało silny rezonans społeczny¹⁹. W warunkach powszechnej mobilizacji i wysokich kosztów ludzkich wojny kontrast między wysiłkiem obywateli a praktykami części „elit” polityczno-biznesowych stał się czynnikiem wpływającym zarówno na wizerunek Ukrainy na arenie międzynarodowej, jak i na wzrost nieufności wobec instytucji państwa w wymiarze wewnętrznym²⁰. Sprawa Timura Mindicza, bliskiego partnera biznesowego prezydenta Wołodymyra Zełenskigo, który opuścił kraj na kilka godzin przed planowanymi czynnościami procesowymi, stała się symbolem ciągłości patologii instytucjonalnej. Następstwa polityczne – w tym dymisja szefa Biura Prezydenta Ukrainy Andrija Jermaka – pozwoliły na **czasowe wygaszenie kryzysu, nie usuwając jednak jego strukturalnych przyczyn**²¹.

Praktyki korupcyjne – od nadużyć administracyjnych po wielomilionowe układy w infrastrukturze obronnej czy energetyce – pozostają systemowym obciążeniem państwa. Należy zakładać, że po zakończeniu działań zbrojnych **kwestia odpowiedzialności politycznej stanie się przedmiotem brutalnych rozliczeń**. Jednocześnie pierwsze od czasu inwazji przetasowania w obrębie władzy wykonawczej – w tym awans gen. Kyryła Budanowa na stanowisko szefa Biura Prezydenta Ukrainy oraz objęcie resortu obrony przez Mychajła Fedorowa – sygnalizowały próbę rekonfiguracji centrum

¹⁹ Mimo to zaufanie do prezydenta Wołodymyra Zełenskigo w 2025 r. utrzymywało się na względnie stabilnym poziomie ok. 60%, czemu sprzyjała konsolidacja opinii publicznej w reakcji na presję polityczną ze strony Stanów Zjednoczonych. Jednocześnie niskim poziomem zaufania charakteryzowały się parlament i rząd (odpowiednio 20% i 28% wskazań), a ok. 70% społeczeństwa deklarowało brak zaufania wobec terytorialnych centrów kompletacji, odpowiedzialnych za pierwszy etap mobilizacji.

²⁰ Przełożyło się to na pierwsze od początku pełnowymiarowej wojny protesty antyrządowe, określane mianem „kartonowego Majdanu” – od kartonów, na których młodzi uczestnicy demonstracji wypisywali hasła wzywające do cofnięcia ograniczeń w funkcjonowaniu organów antykorupcyjnych.

²¹ Formalna dymisja wcale jednak nie spowodowała całkowitego zniknięcia Jermaka z życia publicznego – choć deklarował, że „jedzie na front”, nadal korzysta z państwowych przywilejów i spotyka się z ministrami oraz ambasadorami. Zob. M. Tkacz, „Хрещений батько «на удалонці». Як «Українська правда» знайшла Андрія Єрмака”, *Ukraińska Prawda*, 6 lutego 2026 r., <https://www.youtube.com/watch?v=NVf0HXIVKbY> (dostęp: 8.02.2026).

decyzyjnego i wzmocnienia komponentu związanego z bezpieczeństwem i kręgami technokratycznymi w strukturze władzy²².

Przeгляд: polityka zagraniczna

Skandal korupcyjny na najwyższych szczeblach władzy w Kijowie zbiegł się w czasie z intensyfikacją amerykańskich inicjatyw dyplomatycznych, ukierunkowanych na reaktywację procesu negocyjacyjnego. Administracja USA promowała **model transakcyjnego przyspieszenia rozmów** – oparty na kanałach nieformalnych, inicjatywach *ad hoc* oraz próbach uzgadniania ram politycznych w formule szybkiego, punktowego porozumienia. Kulminacją tego podejścia był szczyt w Anchorage w sierpniu 2025 r., po którym pojawiły się ogólne, nie w pełni ujawnione ustalenia, określane przez stronę rosyjską mianem „ducha i litery Anchorage”. Sam fakt wprowadzenia do oficjalnego dyskursu możliwości rozmów o ustępstwach terytorialnych wywołał sprzeciw zarówno w Ukrainie, jak i wśród państw NATO. Równolegle Unia Europejska prowadziła własny „maraton dyplomatyczny”, starając się nadać procesowi bardziej systemowy charakter, oparty na ramach prawnych i ponadnarodowym stanowisku uwzględniającym strategiczne racje. Oba wektory napotkały jednak tę samą barierę: **strukturalną sprzeczność celów maksymalnych Rosji i Ukrainy** oraz głęboki deficyt zaufania. Rosyjskie minimum negocyjne, ujmowane w formule „Stambuł plus”, pozostaje nie do pogodzenia z projektem Ukrainy jako trwale zakotwiczonego w Zachodzie, uzbrojonego państwa frontowego. W konsekwencji rozmowy w 2025 r. pełniły przede wszystkim funkcję narzędzia presji politycznej i zarządzania wizerunkiem, a nie realnej deeskalacji.

Na początku 2026 r. do agendy negocyjacyjnej wprowadzono koncepcję pakietu „wybory + referendum” jako potencjalnego elementu przyszłego porozumienia. Postęp w kluczowej kwestii terytorialnej pozostaje jednak ograniczony. W amerykańskich propozycjach pojawił się wariant objęcia części kontrolowanego przez Ukrainę Donbasu statusem strefy zdemilitaryzowanej pod nadzorem międzynarodowym, z udziałem USA. Moskwa konsekwentnie domaga się natomiast prawnego uznania swojej jurysdykcji nad okupowanymi terytoriami oraz formalnego utrwalenia ich statusu. Kijów sygnalizował obawy, że część ustaleń była konsultowana w formacie bilateralnym USA–Rosja, bez pełnej transparentności wobec Ukrainy i państw europejskich. Do kluczowych punktów spornych należą **Donbas, obszar Zaporoskiej Elektrowni Jądrowej oraz kwestia powojennych gwarancji bezpieczeństwa**. Stanowisko władz Ukrainy pozostaje niezmiennie: pokój nie może oznaczać legitymizacji agresji.

²² Sylwetkę czołowego architekta sukcesu Ukrainy w zakresie cyfryzacji i „dronizacji” zob.: L. Pińczak, „Cyfryzator”, *Polityka* 2026, nr 6, s. 54–55.

Równolegle państwa zachodnie przygotowują się do scenariusza powojennego. Unia Europejska analizuje mechanizmy finansowania odbudowy w ramach koncepcji „Prosperity Plan”, natomiast Stany Zjednoczone deklarują gotowość inwestowania przede wszystkim w aktywa generujące zwrot ekonomiczny, takie jak porty, energetyka czy infrastruktura. W tej konfiguracji pojawia się ryzyko redukcji Ukrainy do **przedmiotu inwestycji, a nie równorzędnego partnera**. Kijów uznaje taki model za nieakceptowalny i prowadzi strategię dwutorową: z jednej strony podtrzymuje proces rozmów, z drugiej wzmacnia potencjał obronny na wypadek załamania porozumień.

Proces integracji z Unią Europejską w 2025 r. cechowała wyraźna asymetria. Formalna ścieżka akcesyjna – określana jako przyspieszona – pozostaje obciążona nieprecyzyjnymi harmonogramami, rozmytymi kryteriami oraz obawami o zdolność absorpcyjną UE. Postępy w tradycyjnych dziedzinach, takich jak przemysł, rolnictwo czy reforma sądownictwa, spotykały się z ostrożnymi ocenami. Jednocześnie w sferze polityki zagranicznej i obronnej integracja nabrała charakteru funkcjonalnego. W 2025 r. Ukraina została włączona do mechanizmów finansowania przemysłu obronnego w ramach programu SAFE, co odzwierciedlało wysoki poziom wzajemnego zaufania. W **sferze bezpieczeństwa proces integracyjny postępuje szybciej niż w sektorach cywilnych**.

Wobec politycznej blokady formalnego rozszerzenia NATO wykształcił się model podprogowej integracji. Ukraina została włączona w wybrane mechanizmy funkcjonowania Sojuszu – zwłaszcza w zakresie logistyki, planowania obronnego i koordynacji zdolności odstraszania – bez uzyskania statusu członka. W praktyce pełni funkcję **istotnego elementu europejskiej architektury bezpieczeństwa**, wiążąc znaczące siły rosyjskie. Oznacza to jednak przeniesienie części ciężaru bezpieczeństwa na państwo formalnie pozostające poza strukturami sojuszniczymi i wymusza trwałą mobilizację zasobów społecznych oraz gospodarczych.

Na progu 2026 r. możliwe jest taktyczne zbliżenie stanowisk pod wpływem zmęczenia wojną i presji zewnętrznej, lecz scenariusz trwałego pokoju pozostaje mało prawdopodobny. Deklaracje gotowości do zawieszenia broni, obwarowane warunkami o charakterze maksymalistycznym, wskazują na utrzymanie strategii „negocjacji jako instrumentu wojny”. Przedłużający się konflikt stanowi nie tylko **tragedię humanitarną**, lecz także **symptom głębokiej transformacji – i postępującej erozji – dotychczasowej architektury bezpieczeństwa międzynarodowego**. W tych uwarunkowaniach Ukraina pozostaje państwem funkcjonalnym, zachowującym względną stabilność polityczną, mimo wysoce niepewnych perspektyw rozwojowych. Wysoki poziom napięcia wojskowo-politycznego, narastające obciążenia gospodarcze oraz chroniczna presja frontowa będą generować ryzyko destabilizacji

w 2026 r. Skala wyzwań odbudowy i reform wskazuje, że ich realizacja będzie wymagała **długofalowego i systemowego wsparcia ze strony Europy**.

Przegląd: gospodarka

Pod koniec 2025 r. dług publiczny Ukrainy przekroczył poziom 100% PKB (w 2021 r. – 49%), osiągając historyczne maksimum. Formalny status niewypłacalności nie jest jednak rozważany – zarówno ze względu na utrzymujące się wsparcie zachodnich partnerów, jak i na specyficzną strukturę zadłużenia, w której dominują zobowiązania wobec instytucji międzynarodowych o preferencyjnym charakterze. Tempo wzrostu gospodarczego w 2025 r. utrzymało się na poziomie 1,9% i pozostawało ograniczone wskutek trwającej wojny, chronicznych deficytów energii elektrycznej oraz niedoboru siły roboczej. Szacuje się, że w 2025 r. jeden dzień wojny kosztował budżet Ukrainy ok. 172 mln USD (w 2024 r. – ok. 140 mln USD). Budżet państwa na 2026 r., oparty na scenariuszu zakładającym utrzymanie aktywnych działań bojowych przez cały rok, ma charakter ostrożnościowy, choć w wielu obszarach pozostaje niedoszacowany. Całość dochodów z podatków (ok. 61,3 mld USD) ma zostać przeznaczona wyłącznie na sektor obronny, przy czym zasoby krajowe pokryją jedynie około połowy potrzeb finansowych w tym zakresie. Deficyt budżetowy na poziomie ok. 43,7 mld USD oraz brakującą część wydatków wojskowych planuje się sfinansować ze wsparcia zewnętrznego.

Dominującą formą wsparcia międzynarodowego stały się kredyty – w większości preferencyjne, lecz generujące przyszłe zobowiązania dłużne. W latach 2022–2025 Ukraina otrzymała ok. 164,6 mld USD zewnętrznego finansowania budżetowego, co umożliwiło utrzymanie podstawowych funkcji państwa w warunkach wojny. W grudniu 2025 r. UE zatwierdziła pakiet kredytowy w wysokości 90 mld euro na lata 2026–2027; według szacunków MFW potrzeby finansowe Ukrainy w tym okresie wynoszą jednak ok. 137 mld USD, co oznacza utrzymującą się lukę finansową.

Równolegle w 2025 r. nastąpiło **pogorszenie sytuacji materialnej ludności**. Ze względu na inflację roczną rzędu 9–12% (a w przypadku żywności i podstawowych usług 12–20% i więcej) wzrost nominalnych dochodów (średnio 7–9%) nie zrekompensował wzrostu kosztów utrzymania. W rezultacie realne dochody spadły przeciętnie o 5–10%, a w niektórych grupach społecznych nawet o 15–20%. Według Banku Światowego stan ubóstwa utrzymuje się na poziomie ok. 37%, przy jednoczesnym wzroście nierówności dochodowych, związanym z pogłębiającym się podziałem na względnie bezpieczne i objęte działaniami wojennymi części kraju oraz rosnącą zależnością gospodarstw domowych od transferów socjalnych²³.

²³ Zob. raport Banku Światowego: *Monitoring Living Conditions in Ukraine: Fall 2025 Update*, październik 2025 r., <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/7a038d8198d79e7979898da40195c73b-0080012025/original/Listening-to-Ukraine-Update-Fall-2025.pdf> (dostęp: 7.02.2026).

Przegląd: społeczeństwo

Rola „wschodniej tarczy Europy” stała się dla Ukrainy obciążeniem o wymiarze społecznym i demograficznym. Zintensyfikowane w 2025 r. działania ofensywne sił rosyjskich doprowadziły do wzrostu liczby ofiar i rannych wśród ludności cywilnej, zniszczeń mienia oraz infrastruktury krytycznej, przerw w dostawach podstawowych usług i kolejnych fal przemieszczeń wewnętrznych. Regularne, wielogodzinne ataki nocne z użyciem setek środków rażenia wytworzyły atmosferę permanentnego zagrożenia w skali całego kraju, co przełożyło się na pogorszenie kondycji psychicznej społeczeństwa²⁴. W 2025 r. liczba ofiar śmiertelnych wśród cywilów osiągnęła **najwyższy poziom od początku pełnowymiarowej wojny**²⁵.

Presja militarna sprzęgła się z równoległymi przekształceniami ideologicznymi po obu stronach konfliktu. Do 2025 r. rosyjska „ideologia wojny” ewoluowała od narracji o „specjalnej operacji wojskowej” do koncepcji „Czwartej Wojny Ojczyźnianej” prowadzonej przeciwko „kolektywnemu Zachodowi” na terytorium Ukrainy²⁶. Państwa europejskie przedstawiane są jako główny przyczółek antyrosyjskiej polityki, co sprzyja legitymizowaniu koncepcji „uprzedzającego uderzenia odwetowego”²⁷. Kluczowym elementem tej ewolucji stało się uzasadnianie potrzeby „odnowienia strachu przed konfliktem nuklearnym”. Odstraszanie jądrowe **przestało być wyłącznie instrumentem militarnym, a zostało włączone w szerszą strategię oddziaływania psychopolitycznego wobec Europy**. Na progu „nowej epoki wojen” konflikt w rosyjskim dyskursie przesuwają się częściowo w sferę metafizyczną. Koncepcja „wojny w wyższym wymiarze duchowym” przedstawia starcie jako **egzystencjalne zderzenie**

²⁴ 33,5% respondentów doświadcza zaburzeń lękowych, a 28,2% – depresji. Wskaźniki te są niemal sześciokrotnie wyższe niż przed wojną. Zob. G. Godager, M. Obrizan, „Mental health during the war: When bread wins over bombs”, VoxUkraine, 25 sierpnia 2025 r., <https://voxukraine.org/en/mental-health-during-the-war-when-bread-wins-over-bombs> (dostęp: 7.02.2026).

²⁵ Według ONZ w 2025 r. w Ukrainie zginęło co najmniej 2514 cywilów, a 12 142 zostało rannych, co oznacza wzrost o 31% względem 2024 r. i o 70% względem 2023 r. W grudniu 2025 r. 33% wszystkich ofiar cywilnych było skutkiem rosyjskich uderzeń rakiet dalekiego zasięgu i amunicji krążącej. Pozostałe 67% odnotowano w strefach przyfrontowych, gdzie główną przyczyną były ataki dronów krótkiego zasięgu. Zob. OHCHR, *Protection of Civilians in Armed Conflict – December 2025*, 12 stycznia 2026 r., <https://ukraine.ohchr.org/en/Protection-of-Civilians-in-Armed-Conflict-December%202025> (dostęp: 7.02.2026).

²⁶ Podobne tezy w Rosji wygłasza krąg „jastrzębi”, m.in. prawosławny monarchista i ideolog imperializmu Konstantin Małofiejew. Zob. K. Małofiejew, „День памяти и скорби: Идёт четвёртая Отечественная война”, Tsargrad, 22 czerwca 2023 r., https://ekb.tsargrad.tv/news/den-pamjati-i-skorbi-idiot-chetvjortaja-otechestvennaja-vojna_810008 (dostęp: 8.02.2026).

²⁷ Politykę zastraszania, bardziej wiarygodną niż ta prezentowana przez Dmitrija Miedwiediewa, prowadzi m.in. politolog Siergiej Karaganow, oddziałując w ten sposób na nastroje w USA i środowisko MAGA. Zob. wywiad dla Tuckera Carlsona: S. Karaganov, „Russia will nuke Germany and the UK if the war in Ukraine continues”, *Russia in Global Affairs*, 16 stycznia 2026 r., <https://eng.globalaffairs.ru/articles/russia-will-nuke-karaganov-carlson/> (dostęp: 8.02.2026).

cywilizacyjne i aksjologiczne, mające przesądzić o przyszłości świata. W tej logice decyzje postrzegane w perspektywie zachodniej jako nieproporcjonalne zyskują wewnętrzną racjonalność jako element „historycznej misji”²⁸. Narastające zmęczenie międzynarodowej opinii publicznej wojną traktowane jest w Moskwie jako czynnik sprzyjający dalszej agresji²⁹.

Równolegle przekształceniu ulega krajobraz ideowy Ukrainy. Społeczeństwo funkcjonuje w warunkach intensywnej presji informacyjnej oraz operacji kognitywnych wykorzystujących realne problemy wewnętrzne – korupcję, zmęczenie wojną i napięcia społeczne – do podważania zaufania i morale. W odpowiedzi dominującą ramą debaty publicznej stał się **paradygmat „mobilizacyjnej jedności”**, który w warunkach zagrożenia zyskuje charakter rozwiązania niemal bezalternatywnego. W 2025 r. widoczny stał się zwrot od modelu republiki o złożonej, wielowarstwowej tożsamości ku modelowi państwa o silnie zmilitaryzowanej narracji i przywódczym typie zarządzania. W praktyce oznacza to **uproszczenie kodu narodowego do kategorii przetrwania**. Mobilizacja ogranicza przestrzeń pluralizmu, a logika bezpieczeństwa wypiera logikę rozwoju. W dłuższej perspektywie redukcja wewnętrznej złożoności społecznej może generować ryzyko stagnacji oraz ograniczenia potencjału modernizacyjnego. Jednocześnie Ukraina pozostaje zakorzeniona w logice komunikacyjnej i medialnej, w której kluczowym elementem jest utrzymywanie wysokiej widoczności w międzynarodowej przestrzeni informacyjnej. W rezultacie obie strony weszły w piąty rok wojny z odmiennymi, lecz równie głębokimi przekształceniami ideologicznymi: Rosja – poprzez sakralizację wojny i rozszerzenie jej wymiaru na poziom cywilizacyjny; Ukraina – poprzez koncentrację tożsamości wokół imperatywu mobilizacji i przetrwania.

Przegląd: straty

W 2025 r. konflikt rosyjsko-ukraiński wszedł w fazę pogłębionej konfrontacji infrastrukturalnej, w której zasadniczym obiektem oddziaływania stała się infrastruktura krytyczna. Obie strony rozszerzyły zakres operacji o uderzenia na zaplecze energetyczno-przemysłowe przeciwnika – Ukraina zintensyfikowała wykorzystanie bezzałogowych systemów uderzeniowych do ataków

²⁸ Według myśli Karaganowa ci, którzy zwalczają „neonazizm w Ukrainie”, są „w istocie najlepszymi obywatelami świata, jego obrońcami i zbawcami”. Zob. kluczowy dla zrozumienia współczesnych kierunków transformacji rosyjskiej myśli politycznej raport: S. Karaganow, „Russia’s living idea-dream. The code of the Russian in the 21st century”, *Russia in Global Affairs*, 11 lipca 2025 r., <https://globalaffairs.ru/wp-content/uploads/2025/07/russias-living-idea-dream.pdf> (dostęp: 8.02.2026).

²⁹ Zob. A. Holesch, B. Martill, „War fatigue? The politicisation of the Ukraine war”, *Journal of European Integration* 2026, t. 48, s. 1–24, <https://www.research.ed.ac.uk/en/publications/war-fatigue-the-politicisation-of-the-ukraine-war/> (dostęp: 8.02.2026).

w głębi terytorium Federacji Rosyjskiej, koncentrując się na obiektach sektora paliwowo-energetycznego oraz przemyśle rafineryjnym. Rosja kontynuowała natomiast systematyczne uderzenia na ukraińską infrastrukturę energetyczną, gazową i kolejową, traktując ją jako element presji o randze strategicznej. Celem ukraińskich operacji było **ograniczenie dochodów budżetowych Rosji** z eksportu paliw oraz zakłócenie łańcuchów logistycznych obsługujących siły zbrojne. Władze rosyjskie deklarowały utrzymanie stabilności rynku paliwowego dzięki wykorzystaniu mocy rezerwowych i instrumentów regulacyjnych, jednak ataki powodowały okresowe zakłócenia, przede wszystkim w regionach przygranicznych³⁰. Strona rosyjska stosowała zróżnicowane środki rażenia oraz modyfikowane schematy ataków, łączące uderzenia w wytwarzanie energii, infrastrukturę przesyłową i obiekty pomocnicze.

Masowe uderzenia na systemy generacji i przesyłu energii doprowadziły do funkcjonowania ukraińskiej infrastruktury w warunkach **permanentnego kryzysu**. System energetyczny, w znacznym stopniu oparty na dziedzictwie postowieckim, pracował na granicy wydolności, wymagając stałego importu energii oraz wdrażania restrykcyjnych mechanizmów oszczędnościowych. Zima 2025/2026 przyniosła szczególne napięcia humanitarne: wielogodzinne przerwy w dostawach energii elektrycznej, ciepła i wody, w warunkach niskich temperatur, zwiększyły presję polityczną oraz obciążenie systemów socjalnych. Na forum międzynarodowym działania wymierzone w infrastrukturę cywilną coraz częściej kwalifikowane są jako **forma państwowego terroru**, wykraczająca poza klasyczne ramy prowadzenia działań wojennych.

W 2025 r. Ukraina jedynie **przez cztery dni nie była celem ataków rakietowych lub dronowych** dalekiego zasięgu; alarm lotniczy ogłaszano na terytorium całego państwa co najmniej 19 033 razy. W ciągu roku Rosja użyła przeciwko Ukrainie ponad 60 tys. kierowanych bomb lotniczych, ok. 2400 rakiet różnych typów oraz ponad 100 tys. dronów. Skala zniszczeń objęła wszystkie sfery funkcjonowania państwa – od infrastruktury krytycznej po ochronę zdrowia i środowisko. Około 13% całkowitego zasobu mieszkaniowego uległo zniszczeniu lub uszkodzeniu, pozbawiając miliony osób stałego miejsca zamieszkania. Według szacunków ONZ łączne koszty odbudowy w perspektywie dekady mogą sięgnąć ok. 850 mld USD (na początku 2025 r. oceniano je na ok. 524 mld USD). Konsekwencje środowiskowe wojny mają charakter strukturalny. Od początku inwazji straty wyrządzone środowisku naturalnemu Ukrainy szacuje się na ok. 6,01 bln hrywien (ok. 140 mld USD), co stanowi największą

³⁰ Straty rosyjskiego sektora energetycznego w wyniku ukraińskich nalotów szacowane są na ponad 70 mld USD. W 2025 r. w obiektach energetycznych w Federacji Rosyjskiej odnotowano ponad 4 tys. awarii i wyłączeń, z czego ok. 10% wiązano z atakami dronów; pozostałe przypadki wynikały przede wszystkim z postępującego zużycia infrastruktury. Zob. *Nowaja Gazieta. Europa*, 17 listopada 2025 r., <https://novayagazeta.eu/articles/2025/11/17/bolshe-chetyreh-tysiach-avarii-proizoshli-na-rossiiskikh-energoobektakh-v-2025-godu> (dostęp: 8.02.2026).

katastrofę ekologiczną w Europie w najnowszej historii. Szczególnie poważnym problemem pozostaje zaminowanie i skażenie rozległych obszarów kraju; humanitarne rozminowanie będzie wymagało wieloletnich, skoordynowanych działań³¹. Działania zbrojne doprowadziły ponadto do emisji ponad 230 mln ton ekwiwalentu CO₂ – poziomu porównywalnego z rocznymi emisjami kilku państw europejskich łącznie. Około 40% gruntów rolnych czasowo lub trwale utraciło przydatność użytkową wskutek skażenia chemicznego, zaminowania oraz fizycznej degradacji warstwy próchniczej, co rodzi długofalowe konsekwencje dla bezpieczeństwa żywnościowego i struktury gospodarki.

Wojna wywołała również bezprecedensową degradację dziedzictwa kulturowego. Do końca 2025 r. zniszczono lub uszkodzono 704 obiekty religijne, z czego ok. 200 uległo całkowitej destrukcji. Do początku 2026 r. potwierdzono uszkodzenie bądź zniszczenie ponad 1600 obiektów infrastruktury kultury; ponad 200 muzeów i galerii zostało obrabowanych lub uszkodzonych, a znaczące szkody odnotowano w trzech z ośmiu ukraińskich obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Skala tych strat uznawana jest za największą katastrofę dla dziedzictwa kulturowego w Europie od zakończenia II wojny światowej.

Piąty rok wojny – perspektywa

Ukrainie w czwartym roku pełnowymiarowej agresji rosyjskiej udało się utrzymać zdolność do powstrzymywania jednej z najsilniejszych armii świata, wspieranej zapleczem przemysłowo-wojskowym Chin, Iranu i Korei Północnej. Nie uległa załamaniu instytucjonalnemu ani militarnemu. Istotną rolę odegrało przywództwo polityczne – osobista determinacja, konsekwencja i zdolność do mobilizowania wsparcia międzynarodowego przez prezydenta Wołodymyra Zełenskigo. Pomimo wewnętrznego kryzysu i wizji olbrzymiego kryzysu powojennego w dalszym ciągu prezydent reprezentuje Ukrainę jako organizm broniący swojego prawa do istnienia i w tym zakresie jest w pełni popierany przez społeczeństwo.

Jednocześnie Ukraina, przechodząc przez jedno z najcięższych doświadczeń w swojej historii, wzmocniła własną podmiotowość polityczną i wojskową. Wojna nie przekształciła jej w pasywny przedmiot rozgrywek mocarstw; przeciwnie – wyprowadziła ją z „szarej strefy”, wymuszając redefinicję tożsamości strategicznej. Proces ten można opisać jako przejście od „strategii przetrwania” do „strategii odrodzenia”, obejmującej poszukiwanie nowych fundamentów wewnętrznej spójności oraz trwałego zakotwiczenia w strukturach zachodnich. Warunkiem powodzenia pozostaje jednak zdolność do

³¹ Potwierdzono zastosowanie przez Federację Rosyjską dronów typu Shahed z głowicami kasetowymi, co w perspektywie długoterminowej zwiększa ryzyko dla ludności cywilnej, także po zakończeniu bezpośrednich działań bojowych.

instytucjonalnej modernizacji i wyłonienia elity myślącej w kategoriach „długiego trwania” oraz odpowiedzialności strategicznej. Rok 2025, określany jako „rok wyzwań systemowych”, przyniósł wyraźne oczekiwanie bardziej zdecydowanej, transparentnej i systemowej polityki. Piąta kampania wojenna zapowiada kontynuację konfrontacji między rosyjską strategią „długiej woli”, zakładającą wyczerpywanie przeciwnika i erozję determinacji Zachodu, a ukraińską strategią utrzymywania wysokiej widoczności międzynarodowej i mobilizowania wsparcia zewnętrznego. Perspektywa zakończenia bieżącego etapu wojny sprowadza się do dwóch scenariuszy: **twardego i mało sprawiedliwego kompromisu politycznego albo strategicznego osłabienia agresora**. Mimo wysokiego poziomu mobilizacji społecznej Ukraina nie jest w stanie prowadzić wojny w izolacji. Kluczowe znaczenie będzie mieć stała gotowość partnerów europejskich do ponoszenia odpowiedzialności za wsparcie wojskowe i finansowe – to od ich determinacji zależeć będzie, czy piąty rok wojny stanie się etapem względnej stabilizacji, czy też utrzyma konflikt jako **trwały, strukturalny element europejskiego środowiska bezpieczeństwa** w trzeciej dekadzie XXI w.

Photography of the Russo-Ukrainian war: The fourth year of war – a carousel in the diplomatic circus

The chapter examines the fourth year of the Russo-Ukrainian war, emphasizing the strategic stalemate along the front and the conflict's transformation into a protracted war of attrition. It analyzes the geopolitical reconfiguration following the U.S. withdrawal from liberal internationalism, the European Union's assumption of financial and logistical support for Ukraine, and the emergence of new forms of drone-dominated warfare. The chapter further examines the challenges of mobilization, the evolution of Ukraine's defense industry, corruption crises, and the reshaping of internal political structures under wartime conditions. It also assesses the diplomatic dimension of the conflict, including American and European negotiation initiatives, and the broader implications for the disintegration of the post-Cold War international order. The study concludes that Ukraine, despite systemic strain and social fatigue, has maintained institutional functionality and strategic agency, thereby illustrating the ongoing transformation of the European security system.

Keywords: Ukraine, Russian Federation, Russo-Ukrainian war, 2025 military campaign, war of attrition, mobilization crisis, drone warfare, defense industry transformation, U.S. foreign policy, European security architecture, diplomatic negotiations, post-Cold War order

Słowa kluczowe: Ukraina, Federacja Rosyjska, wojna rosyjsko-ukraińska, kampania 2025 roku, wojna na wyniszczenie, kryzys mobilizacyjny, wojna dronowa, przemysł obronny, polityka zagraniczna USA, architektura bezpieczeństwa europejskiego, negocjacje dyplomatyczne, porządek pozimnowojenny